

Wymagania z języka polskiego według nowej podstawy programowej

Ocena śródroczna

KLASY IV–VI

Ocena niedostateczna

Uczeń nie wykazuje żadnego zaangażowania i żadnej wiedzy z języka polskiego na danym poziomie.

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- 1) omawia elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji;
- 2) rozpoznaje fikcję literacką;
- 3) określa temat i główną myśl tekstu;
- 4) dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie);
- 5) rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówek, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik, partykuła, wykrzyknik) i określa ich funkcje w tekście;
- 6) uczestniczy w rozmowie na zadany temat, wydziela jej części, sygnały konstrukcyjne wzmacniające więź między uczestnikami dialogu, tłumaczące sens;
- 7)) doskonali ciche i głośne czytanie;
- 8) redaguje notatki;
- 9) opowiada o przeczytanym tekście;

Ocena dostateczna

- 1) rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach, ze szczególnym uwzględnieniem ich w prozie realistycznej, fantastycznonaukowej lub utworach fantasy;
- 2) rozpoznaje czytany utwór jako baśń, legendę, bajkę, hymn, przypowieść, mit, opowiadanie, nowelę, dziennik, pamiętnik lub powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe; rozpoznaje odmiany powieści i opowiadania, np. obyczajowe, przygodowe, detektywistyczne, fantastycznonaukowe, fantasy;
- 4) zna i rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, apostrofę, anaforę, pytanie retoryczne, powtórzenie oraz określa ich funkcje;
- 5) omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu, podtytułu, motta, puenty, punktu kulminacyjnego;
- 6) rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówek, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik, partykuła, wykrzyknik) i określa ich funkcje w tekście;
- 7) odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;
- 8) dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na -no, -to, konstrukcje z się; rozumie ich znaczenie w wypowiedzeniu oraz funkcje w tekście;
- 9) rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika i zaimka oraz określa ich funkcje w wypowiedzi; oddziela temat fleksyjny od końcówki;
- 10) rozumie konstrukcję strony biernej i czynnej czasownika, przekształca konstrukcję strony biernej i czynnej i odwrotnie, odpowiednio do celu i intencji wypowiedzi;

- 11) wskazuje główne cechy języka mówionego i języka pisanego;
- 12) posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny;
- 13) używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej;
- 14) rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi; rozpoznaje wyrazy wieloznaczne, rozumie ich znaczenie w tekście oraz świadomie wykorzystuje do tworzenia własnych wypowiedzi;
- 15) rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne, dostrzega ich bogactwo, rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach;
- 16) rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące, rozumie ich funkcje w tekście;
- 17) dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi;
- 18) rozróżnia synonimy, antonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach;
- 19) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, opis przeżyć wewnętrznych, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym;
- 20) wygłasza z pamięci tekst, ze zrozumieniem oraz odpowiednią intonacją, dykcją, właściwym akcentowaniem, z odpowiednim napięciem emocjonalnym i z następstwem pauz;
- 21) tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu;
- 22) redaguje notatki;
- 23) opowiada o przeczytanym tekście;

Ocena dobra

- 1) omawia elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji;
- 2) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach, ze szczególnym uwzględnieniem ich w prozie

realistycznej, fantastycznonaukowej lub utworach fantasy;

3) rozpoznaje czytany utwór jako baśń, legendę, bajkę, hymn, przypowieść, mit, opowiadanie, nowelę, dziennik, pamiętnik lub powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe; rozpoznaje odmiany powieści i opowiadania, np. obyczajowe, przygodowe, detektywistyczne, fantastycznonaukowe, fantasy;

4) zna i rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, apostrofę, anaforę, pytanie retoryczne, powtórzenie oraz określa ich funkcje;

5) omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu, podtytułu, motto, puenty, punktu kulminacyjnego;

6) rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren, liczbę sylab w wersie;

7) opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność;

8) odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w utworze;

9) charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach;

10) rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze;

11) wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy;

12) identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, publicystyczny lub reklamowy;

13) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio;

14) określa temat i główną myśl tekstu;

15) dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie);

16) odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych;

17) odróżnia informacje o faktach od opinii;

- 18) charakteryzuje komiks jako tekst kultury; wskazuje charakterystyczne dla niego cechy;
- 19) rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do: literatury, teatru, filmu, muzyki, sztuk plastycznych i audiowizualnych;
- 20)) rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówek, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik, partykuła, wykrzyknik) i określa ich funkcje w tekście;
- 21) odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;
- 22) dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na -no, -to, konstrukcje z się; rozumie ich znaczenie w wypowiedzeniu oraz funkcje w tekście;
- 23) rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika i zaimka oraz określa ich funkcje w wypowiedzi; oddziela temat fleksyjny od końcówki;
- 24) rozumie konstrukcję strony biernej i czynnej czasownika, przekształca konstrukcję strony biernej i czynnej i odwrotnie, odpowiednio do celu i intencji wypowiedzi;
- 25) stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;
- 26) poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki, rozumie ich rolę w opisie świata oraz używa we właściwych kontekstach;
- 27) nazywa części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik);
- 28) określa funkcję wyrazów poza zdaniem, rozumie ich znaczenie i poprawnie stosuje w swoich wypowiedziach;
- 29) rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu, wyróżnia człon nadrzędny i podrzędny

oraz typy związków;

30) rozpoznaje typy wypowiedzi, uwzględniając cel wypowiedzi: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące – rozumie ich funkcje i je stosuje;

31) rozpoznaje w tekście typy wypowiedzi: zdanie pojedyncze, zdania złożone (podrzędnie i współrzędnie), równoważniki zdań, rozumie ich funkcje i stosuje w praktyce językowej;

tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, opis przeżyć wewnętrznych, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym;

32) wygłasza z pamięci tekst, ze zrozumieniem oraz odpowiednią intonacją, dykcją, właściwym akcentowaniem, z odpowiednim napięciem emocjonalnym i z następstwem pauz;

33) tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu;

34) redaguje notatki;

35) opowiada o przeczytanym tekście;

6) rozróżnia współczesne formy komunikatów (np. e-mail, SMS) i odpowiednio się nimi posługuje, zachowując zasady etykiety językowej;

37) tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponowanie początku i zakończenia na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji;

tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi;

38) dokonuje selekcji informacji;

39) zna zasady budowania akapitów;

40) rozróżnia i wskazuje środki perswazji, rozumie ich funkcję.

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- 1) omawia elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji;
- 2) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach, ze szczególnym uwzględnieniem ich w prozie realistycznej, fantastycznonaukowej lub utworach fantasy;
- 3) rozpoznaje czytany utwór jako baśń, legendę, bajkę, hymn, przypowieść, mit, opowiadanie, nowelę, dziennik, pamiętnik lub powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe; rozpoznaje odmiany powieści i opowiadania, np. obyczajowe, przygodowe, detektywistyczne, fantastycznonaukowe, fantasy;
- 4) zna i rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, apostrofę, anaforę, pytanie retoryczne, powtórzenie oraz określa ich funkcje;
- 5) omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu, podtytułu, motto, puenty, punktu kulminacyjnego;
- 6) rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren, liczbę sylab w wersie;
- 7) opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność;
- 8) odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w utworze;
- 9) charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach;
- 10) rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze;
- 11) wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy;
- 12) określa tematykę oraz problematykę utworu;

- 13) wskazuje i omawia wątek główny oraz wątki poboczne;
- 14) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst;
- 15) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach;
- 16) określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi;
- 17) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia;
- 18) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze;
- 19) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach;
- 20) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- 1) identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, publicystyczny lub reklamowy;
- 2) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio;
- 3) określa temat i główną myśl tekstu;
- 4) dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie);
- 5) odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych;
- 6) odróżnia informacje o faktach od opinii;
- 7) charakteryzuje komiks jako tekst kultury; wskazuje charakterystyczne dla niego cechy;
- 8) rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do: literatury, teatru, filmu, muzyki, sztuk plastycznych i audiowizualnych;
- 9) wyodrębnia elementy składające się na spektakl teatralny (gra aktorska, reżyseria, dekoracja, charakteryzacja, kostiumy, rekwizyty, muzyka); wyodrębnia elementy dzieła filmowego i telewizyjnego (scenariusz, reżyseria, ujęcie, gra aktorska, muzyka); wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego, programu rozrywkowego);
- 10) rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego (np. filmowa, sceniczna,

radiowa) oraz wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją;

11) odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia;

12) dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny (np. rysunek, drama, spektakl teatralny);

13) świadomie i z uwagą odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

1) rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówek, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik, partykuła, wykrzyknik) i określa ich funkcje w tekście;

2) odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;

3) dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na -no, -to, konstrukcje z się; rozumie ich znaczenie w wypowiedzeniu oraz funkcje w tekście;

4) rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika i zaimka oraz określa ich funkcje w wypowiedzi; oddziela temat fleksyjny od końcówki;

5) rozumie konstrukcję strony biernej i czynnej czasownika, przekształca konstrukcję strony biernej i czynnej i odwrotnie, odpowiednio do celu i intencji wypowiedzi;

6) stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;

7) poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki, rozumie ich rolę w opisie świata oraz używa we właściwych kontekstach;

8) nazywa części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik);

- 9) określa funkcję wyrazów poza zdaniem, rozumie ich znaczenie i poprawnie stosuje w swoich wypowiedziach;
- 10) rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu, wyróżnia człon nadrzędny i podrzędny oraz typy związków;
- 11) rozpoznaje typy wypowiedzi, uwzględniając cel wypowiedzi: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące – rozumie ich funkcje i je stosuje;
- 12) rozpoznaje w tekście typy wypowiedzi: zdanie pojedyncze, zdania złożone (podrzędnie i współrzędnie), równoważniki zdań, rozumie ich funkcje i stosuje w praktyce językowej;
- 13) przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, zdania w równoważniki zdań i odwrotnie.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- 1) wskazuje główne cechy języka mówionego i języka pisanego;
- 2) posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny;
- 3) używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej;
- 4) rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi; rozpoznaje wyrazy wieloznaczne, rozumie ich znaczenie w tekście oraz świadomie wykorzystuje do tworzenia własnych wypowiedzi;
- 5) rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne, dostrzega ich bogactwo, rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach;
- 6) rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące, rozumie ich funkcje w tekście;
- 7) dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi;
- 8) rozróżnia synonimy, antonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach;
- 9) zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- 1) identyfikuje tekst jako komunikat; rozróżnia typy komunikatu: informacyjny,

literacki, reklamowy, ikoniczny;

2) identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;

3) określa sytuację komunikacyjną i rozumie jej wpływ na kształt wypowiedzi;

4) rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała);

5) rozumie pojęcie głoska, litera, sylaba, akcent; zna i stosuje reguły akcentowania wyrazów;

6) stosuje intonację poprawną ze względu na cel wypowiedzi;

7) rozumie, na czym polega etykieta językowa i stosuje jej zasady.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

1) pisze poprawnie pod względem ortograficznym oraz stosuje reguły pisowni;

2) poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, znaku wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, średnika, nawiasu.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

1) uczestniczy w rozmowie na zadany temat, wydziela jej części, sygnały konstrukcyjne wzmacniające więź między uczestnikami dialogu, tłumaczące sens;

2) rozróżnia argumenty odnoszące się do faktów i logiki oraz odwołujące się do emocji;

3) tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi;

4) dokonuje selekcji informacji;

5) zna zasady budowania akapitów;

6) rozróżnia i wskazuje środki perswazji, rozumie ich funkcję.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie (z filmu, spektaklu,

- wydarzenia), dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, opis przeżyć wewnętrznych, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym;
- 2) wygłasza z pamięci tekst, ze zrozumieniem oraz odpowiednią intonacją, dykcją, właściwym akcentowaniem, z odpowiednim napięciem emocjonalnym i z następstwem pauz;
 - 3) tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu;
 - 4) redaguje notatki;
 - 5) opowiada o przeczytanym tekście;
 - 6) rozróżnia współczesne formy komunikatów (np. e-mail, SMS) i odpowiednio się nimi posługuje, zachowując zasady etykiety językowej;
 - 7) tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponowanie początku i zakończenia na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji;
 - 8) redaguje scenariusz filmowy na podstawie fragmentów książki oraz własnych pomysłów;
 - 9) wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach.

IV. Samokształcenie. Uczeń:

- 1) doskonali ciche i głośne czytanie;
- 2) doskonali różne formy zapisywania pozyskanych informacji;
- 3) korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach, gromadzi wiadomości, selekcjonuje informacje;
- 4) zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (np. w bibliotekach szkolnych oraz on-line);
- 5) korzysta ze słowników ogólnych języka polskiego, także specjalnych, oraz słownika terminów literackich;
- 6) zwraca uwagę na typy definicji słownikowych, określa ich swoistość;
- 7) rozwija umiejętność krytycznej oceny pozyskanych informacji;

8) poznaje życie kulturalne swojego regionu;

9) rozwija umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi i wykorzystuje te umiejętności do prezentowania własnych zainteresowań.

Ocena celująca

Uczeń w stopniu zadowalających opanował cały materiał na ocenę bardzo dobrą, dodatkowo jego wiedza i umiejętności polonistyczne wykraczają poza podstawę programową. Bierze udział w przedstawieniach i konkursach z zakresu języka polskiego.

Klasy VII – VIII

Ocena niedostateczna

Uczeń nie opanował materiału wymaganego na danym poziomie nauczania. Nie angażuje się w działania edukacyjne. Nie wykazuje elementarnej wiedzy polonistycznej.

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

1) czyta i analizuje tekst literacki;

2) potrafi wskazać głównego bohatera tekstu;

3) potrafi określić problematykę czytanego tekstu;

4) tworzy notatkę;

5) potrafi przedstawić swoje stanowisko w dyskusji;

6) poprawnie przytacza cudze wypowiedzi, stosując odpowiednie znaki

interpunkcyjne;

7) dokonuje interpretacji głosowej czytanych i wygłaszanych tekstów;

Ocena dostateczna

1) rozpoznaje rodzaje literackie: epika, liryka i dramat; określa cechy charakterystyczne dla poszczególnych rodzajów i przypisuje czytany utwór do odpowiedniego rodzaju;

- 2) rozróżnia gatunki epiki, liryki, dramatu, w tym: pamiętnik, komedia, fraszka, sonet, pieśń, tren, ballada, epepeja, tragedia – i wymienia ich podstawowe cechy oraz wskazuje cechy gatunkowe czytanych utworów literackich;
- 3) wskazuje elementy dramatu (rodzaj): akt, scena, tekst główny, didaskalia, monolog, dialog;
- 4) rozpoznaje w tekście literackim: neologizm, eufemizm, porównanie homeryckie, inwokację, symbol, alegorię i określa ich funkcje;
- 5) zna pojęcie komizmu, rozpoznaje jego rodzaje w tekstach oraz określa ich funkcje;
- 6) zna pojęcie ironii, rozpoznaje ją w tekstach oraz określa jej funkcje; wyszukuje w tekście potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego;
- 7) porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie;
- 8) interpretuje dzieła sztuki (obraz, grafika, rzeźba, fotografia); rozumie mechanizm upodobnień fonetycznych, uproszczeń grup spółgłoskowych i utraty dźwięczności w wygłosie; rozumie rozbieżności między mową a pismem;
- 9) rozpoznaje wyraz podstawowy i wyraz pochodny; rozumie pojęcie podstawy słowotwórczej; w wyrazie pochodnym wskazuje temat słowotwórczy i formant; określa rodzaj formantu, wskazuje funkcje formantów w nadawaniu znaczenia wyrazom pochodnym, rozumie realne i słowotwórcze znaczenie wyrazu, rozpoznaje rodzinę wyrazów, łączy wyrazy pokrewne, wskazuje rdzeń; wykorzystuje wiedzę o wymianie głosek w wyrazach pokrewnych oraz w tematach fleksyjnych wyrazów odmiennych;
- 10) poprawnie przytacza cudze wypowiedzi, stosując odpowiednie znaki interpunkcyjne;

- 11) wykorzystuje wiedzę o różnicach w pisowni samogłosek ustnych i nosowych, spółgłosek twardych i miękkich, dźwięcznych i bezdźwięcznych;
- 12) zna zasady pisowni wyrazów nieodmiennych i pisowni partykuły „nie” z różnymi częściami mowy;
rzetelnie, z poszanowaniem praw autorskich, korzysta z informacji;
- 13) rozwija swoje uzdolnienia i zainteresowania;
- 14) uczestniczy w życiu kulturalnym w swoim regionie;

Ocena dobra

- 1) zna pojęcie ironii, rozpoznaje ją w tekstach oraz określa jej funkcje;
- 2) określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji;
- 3) określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich;
- 4) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związane z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi i dokonuje ich hierarchizacji;
- 5) wykorzystuje w interpretacji tekstów literackich elementy wiedzy o historii i kulturze;
- 6) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny, historycznoliteracki, kulturowy, filozoficzny, społeczny;
określa wartości estetyczne poznawanych tekstów kultury;
- 7) znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej (np. w filmach, komiksach, piosenkach) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych;
zna zasady tworzenia wyrazów złożonych, odróżnia ich typy;

- 8) rozpoznaje imiesłowcy, rozumie zasady ich tworzenia i odmiany, poprawnie stosuje imiesłowowy równoważnik zdania i rozumie jego funkcje; przekształca go na zdanie złożone i odwrotnie;
- 9) rozróżnia wypowiedzenia wielokrotnie złożone;
- 10) odróżnia mowę zależną i niezależną, przekształca mowę zależną na niezależną i odwrotnie;
- 11) rozumie i stosuje zasady dotyczące wyjątków od reguły polskiego akcentu; zna sposoby wzbogacania słownictwa;
- 12) rozumie znaczenie homonimów;
- 13) wyróżnia środowiskowe i regionalne odmiany języka;
- 14) rozróżnia treść i zakres znaczeniowy wyrazu;
- 15) rozumie pojęcie stylu, rozpoznaje styl potoczny, urzędowy, artystyczny, naukowy, publicystyczny; wykorzystuje wiedzę o różnicach w pisowni samogłosek ustnych i nosowych, spółgłosek twardych i miękkich, dźwięcznych i bezdźwięcznych;
- 16) zna zasady pisowni wyrazów nieodmiennych i pisowni partykuły „nie” z różnymi częściami mowy.
- 17) funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne oraz rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę;
- 18) gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi; redaguje plan kompozycyjny własnej wypowiedzi.

Ocena bardzo dobra

- 1) rozpoznaje rodzaje literackie: epika, liryka i dramat; określa cechy charakterystyczne dla poszczególnych rodzajów i przypisuje czytany utwór do odpowiedniego rodzaju;

- 2) rozróżnia gatunki epiki, liryki, dramatu, w tym: pamiętnik, komedia, fraszka, sonet, pieśń, tren, ballada, epepeja, tragedia – i wymienia ich podstawowe cechy oraz wskazuje cechy gatunkowe czytanych utworów literackich;
- 3) wskazuje elementy dramatu (rodzaj): akt, scena, tekst główny, didaskalia, monolog, dialog;
- 4) rozpoznaje w tekście literackim: neologizm, eufemizm, porównanie homeryckie, inwokację, symbol, alegorię i określa ich funkcje;
- 5) zna pojęcie komizmu, rozpoznaje jego rodzaje w tekstach oraz określa ich funkcje;
- 6) zna pojęcie ironii, rozpoznaje ją w tekstach oraz określa jej funkcje;
- 7) określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji;
- 8) określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich;
- 9) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związane z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi i dokonuje ich hierarchizacji;
- 10) wykorzystuje w interpretacji tekstów literackich elementy wiedzy o historii i kulturze;
- 11) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny, historycznoliteracki, kulturowy, filozoficzny, społeczny;
- 12) recytuje utwór literacki w interpretacji zgodnej z jego tematem i stylem.
- 13) wyszukuje w tekście potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego;
- 14) porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie;

- 15) interpretuje dzieła sztuki (obraz, grafika, rzeźba, fotografia);
- 16) dostrzega różnice między literaturą piękną a literaturą naukową, popularnonaukową, publicystyką i określa funkcje tych rodzajów piśmiennictwa;
- 17) rozpoznaje gatunki dziennikarskie: reportaż, wywiad, artykuł, felieton i określa ich podstawowe cechy;
- 18) określa wartości estetyczne poznawanych tekstów kultury;
- 19) znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej (np. w filmach, komiksach, piosenkach) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych.
- 20) rozumie mechanizm upodobień fonetycznych, uproszczeń grup spółgłoskowych i utraty dźwięczności w wygłosie; rozumie rozbieżności między mową a pismem;
- 21) rozpoznaje wyraz podstawowy i wyraz pochodny; rozumie pojęcie podstawy słowotwórczej; w wyrazie pochodnym wskazuje temat słowotwórczy i formant; określa rodzaj formantu, wskazuje funkcje formantów w nadawaniu znaczenia wyrazom pochodnym, rozumie realne i słowotwórcze znaczenie wyrazu, rozpoznaje rodzinę wyrazów, łączy wyrazy pokrewne, wskazuje rdzeń;
- 22) zna zasady tworzenia wyrazów złożonych, odróżnia ich typy;
- 23) rozpoznaje imiesłowowy, rozumie zasady ich tworzenia i odmiany, poprawnie stosuje imiesłowowy równoważnik zdania i rozumie jego funkcje; przekształca go na zdanie złożone i odwrotnie;
- 24) rozróżnia wypowiedzenia wielokrotnie złożone;
- 25) odróżnia mowę zależną i niezależną, przekształca mowę zależną na niezależną i odwrotnie;
- 26) rozumie i stosuje zasady dotyczące wyjątków od reguły polskiego akcentu.
- 27) dostrzega zróżnicowanie słownictwa, w tym rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (np. terminy naukowe,

archaizmy, kolokwializmy); rozpoznaje wyrazy rodzime i zapożyczone, zna typy skrótów i skrótowców – określa ich funkcje w tekście;

28) rozpoznaje nazwy osobowe i miejscowe, rodzaje nazw miejscowych, używa poprawnych form gramatycznych imion, nazwisk, nazw miejscowych i nazw mieszkańców;

29) zna sposoby wzbogacania słownictwa;

30) rozumie znaczenie homonimów;

31) wyróżnia środowiskowe i regionalne odmiany języka;

32) wykorzystuje wiedzę o wymianie głosek w wyrazach pokrewnych oraz w tematach fleksyjnych wyrazów odmiennych;

33) poprawnie przytacza cudze wypowiedzi, stosując odpowiednie znaki interpunkcyjne;

34) wykorzystuje wiedzę o różnicach w pisowni samogłosek ustnych i nosowych, spółgłosek twardych i miękkich, dźwięcznych i bezdźwięcznych;

35) funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne oraz rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę;

36) gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi; redaguje plan kompozycyjny własnej wypowiedzi;

37) tworzy wypowiedź, stosując odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję oraz zasady spójności językowej między akapitami; rozumie rolę akapitów jako spójnych całości myślowych w tworzeniu wypowiedzi pisemnych oraz stosuje rytm akapitowy (przeplatanie akapitów dłuższych i krótszych);

38) wykorzystuje znajomość zasad tworzenia tezy i hipotezy oraz argumentów przy tworzeniu rozprawki oraz innych tekstów argumentacyjnych;

39) odróżnia przykład od argumentu;

- 40) przeprowadza wnioskowanie jako element wywołu argumentacyjnego;
- 41) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;
- 42) rozpoznaje i rozróżnia środki perswazji i manipulacji w tekstach reklamowych, określa ich funkcję;
- 43) rozpoznaje manipulację językową i przeciwstawia jej zasady etyki wypowiedzi.
- 44) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: recenzja, rozprawka, podanie, życiorys, CV, list motywacyjny, przemówienie, wywiad;
- 45) wykonuje przekształcenia na tekście cudzym, w tym skraca, streszcza, rozbudowuje i parafrazuje;
- 46) formułuje pytania do tekstu;
- 47) dokonuje interpretacji głosowej czytanych i wygłaszanych tekstów.
- 48) rzetelnie, z poszanowaniem praw autorskich, korzysta z informacji;
- 49) rozwija swoje uzdolnienia i zainteresowania;
- 50) uczestniczy w życiu kulturalnym w swoim regionie;
- 51) uczestniczy w projektach edukacyjnych (np. tworzy różnorodne prezentacje, projekty wystaw, realizuje krótkie filmy z wykorzystaniem technologii multimedialnych);
- 52) pogłębia swoją wiedzę przedmiotową i uczestniczy w wykładach publicznych, konkursach itp.;
- 53) rozwija umiejętności samodzielnej prezentacji wyników swojej pracy;
- 54) rozwija nawyki systematycznego uczenia się;
- 55) rozwija umiejętność krytycznego myślenia i formułowania opinii.

Ocena celująca

Uczeń w stopniu zadowalających opanował cały materiał na ocenę bardzo dobrą, dodatkowo jego wiedza i umiejętności polonistyczne wykraczają poza podstawę programową. Bierze udział w przedstawieniach i konkursach z zakresu języka polskiego.

Ocena roczna

Klasy IV-VI

Ocena niedostateczna

Uczeń nie wykazuje żadnego zaangażowania i żadnej wiedzy z języka polskiego na danym poziomie.

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- 1) omawia elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji;
- 2) rozpoznaje fikcję literacką;
- 3) określa temat i główną myśl tekstu;
- 4) dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie);
- 5) rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówki, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik, partykuła, wykrzyknik) i określa ich funkcje w tekście;
- 6) uczestniczy w rozmowie na zadany temat, wydziela jej części, sygnały konstrukcyjne wzmacniające więź między uczestnikami dialogu, tłumaczące sens;
- 7)) doskonali ciche i głośne czytanie;
- 8) redaguje notatki;
- 9) opowiada o przeczytanym tekście;

Ocena dostateczna

- 1) rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach, ze szczególnym uwzględnieniem ich w prozie realistycznej, fantastycznonaukowej lub utworach fantasy;
- 2) rozpoznaje czytany utwór jako baśń, legendę, bajkę, hymn, przypowieść, mit, opowiadanie, nowelę, dziennik, pamiętnik lub powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe; rozpoznaje odmiany powieści i opowiadania, np. obyczajowe, przygodowe, detektywistyczne, fantastycznonaukowe, fantasy;
- 4) zna i rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, apostrofę, anaforę, pytanie retoryczne, powtórzenie oraz określa ich funkcje;
- 5) omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu, podtytułu, motta, puenty, punktu kulminacyjnego;
- 6) rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówek, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik, partykuła, wykrzyknik) i określa ich funkcje w tekście;
- 7) odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;
- 8) dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na -no, -to, konstrukcje z się; rozumie ich znaczenie w wypowiedzeniu oraz funkcje w tekście;
- 9) rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika i zaimka oraz określa ich funkcje w wypowiedzi; oddziela temat fleksyjny od końcówki;
- 10) rozumie konstrukcję strony biernej i czynnej czasownika, przekształca konstrukcję strony biernej i czynnej i odwrotnie, odpowiednio do celu i intencji wypowiedzi;

- 11) wskazuje główne cechy języka mówionego i języka pisanego;
- 12) posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny;
- 13) używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej;
- 14) rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi; rozpoznaje wyrazy wieloznaczne, rozumie ich znaczenie w tekście oraz świadomie wykorzystuje do tworzenia własnych wypowiedzi;
- 15) rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne, dostrzega ich bogactwo, rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach;
- 16) rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące, rozumie ich funkcje w tekście;
- 17) dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi;
- 18) rozróżnia synonimy, antonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach;
- 19) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, opis przeżyć wewnętrznych, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym;
- 20) wygłasza z pamięci tekst, ze zrozumieniem oraz odpowiednią intonacją, dykcją, właściwym akcentowaniem, z odpowiednim napięciem emocjonalnym i z następstwem pauz;
- 21) tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu;
- 22) redaguje notatki;
- 23) opowiada o przeczytanym tekście;

Ocena dobra

- 1) omawia elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji;

- 2) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach, ze szczególnym uwzględnieniem ich w prozie realistycznej, fantastycznonaukowej lub utworach fantasy;
- 3) rozpoznaje czytany utwór jako baśń, legendę, bajkę, hymn, przypowieść, mit, opowiadanie, nowelę, dziennik, pamiętnik lub powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe; rozpoznaje odmiany powieści i opowiadania, np. obyczajowe, przygodowe, detektywistyczne, fantastycznonaukowe, fantasy;
- 4) zna i rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, apostrofę, anaforę, pytanie retoryczne, powtórzenie oraz określa ich funkcje;
- 5) omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu, podtytułu, motto, puenty, punktu kulminacyjnego;
- 6) rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren, liczbę sylab w wersie;
- 7) opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność;
- 8) odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w utworze;
- 9) charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach;
- 10) rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze;
- 11) wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy;
- 12) identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, publicystyczny lub reklamowy;
- 13) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio;
- 14) określa temat i główną myśl tekstu;
- 15) dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie);

- 16) odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych;
- 17) odróżnia informacje o faktach od opinii;
- 18) charakteryzuje komiks jako tekst kultury; wskazuje charakterystyczne dla niego cechy;
- 19) rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do: literatury, teatru, filmu, muzyki, sztuk plastycznych i audiowizualnych;
- 20)) rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówek, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik, partykuła, wykrzyknik) i określa ich funkcje w tekście;
- 21) odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;
- 22) dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na -no, -to, konstrukcje z się; rozumie ich znaczenie w wypowiedzeniu oraz funkcje w tekście;
- 23) rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika i zaimka oraz określa ich funkcje w wypowiedzi; oddziela temat fleksyjny od końcówki;
- 24) rozumie konstrukcję strony biernej i czynnej czasownika, przekształca konstrukcję strony biernej i czynnej i odwrotnie, odpowiednio do celu i intencji wypowiedzi;
- 25) stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;
- 26) poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki, rozumie ich rolę w opisie świata oraz używa we właściwych kontekstach;
- 27) nazywa części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik);
- 28) określa funkcję wyrazów poza zdaniem, rozumie ich znaczenie i poprawnie

stosuje w swoich wypowiedziach;

29) rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu, wyróżnia człon nadrzędny i podrzędny oraz typy związków;

30) rozpoznaje typy wypowiedzi, uwzględniając cel wypowiedzi: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące – rozumie ich funkcje i je stosuje;

31) rozpoznaje w tekście typy wypowiedzi: zdanie pojedyncze, zdania złożone (podrzędnie i współrzędnie), równoważniki zdań, rozumie ich funkcje i stosuje w praktyce językowej;

tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, opis przeżyć wewnętrznych, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym;

32) wygłasza z pamięci tekst, ze zrozumieniem oraz odpowiednią intonacją, dykcją, właściwym akcentowaniem, z odpowiednim napięciem emocjonalnym i z następstwem pauz;

33) tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu;

34) redaguje notatki;

35) opowiada o przeczytanym tekście;

6) rozróżnia współczesne formy komunikatów (np. e-mail, SMS) i odpowiednio się nimi posługuje, zachowując zasady etykiety językowej;

37) tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponowanie początku i zakończenia na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji;

tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi;

38) dokonuje selekcji informacji;

- 39) zna zasady budowania akapitów;
- 40) rozróżnia i wskazuje środki perswazji, rozumie ich funkcję.

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- 1) omawia elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji;
- 2) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach, ze szczególnym uwzględnieniem ich w prozie realistycznej, fantastycznonaukowej lub utworach fantasy;
- 3) rozpoznaje czytany utwór jako baśń, legendę, bajkę, hymn, przypowieść, mit, opowiadanie, nowelę, dziennik, pamiętnik lub powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe; rozpoznaje odmiany powieści i opowiadania, np. obyczajowe, przygodowe, detektywistyczne, fantastycznonaukowe, fantasy;
- 4) zna i rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, apostrofę, anaforę, pytanie retoryczne, powtórzenie oraz określa ich funkcje;
- 5) omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu, podtytułu, motto, puenty, punktu kulminacyjnego;
- 6) rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren, liczbę sylab w wersie;
- 7) opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność;
- 8) odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w utworze;
- 9) charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach;
- 10) rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze;

11) wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy;

12) określa tematykę oraz problematykę utworu;

13) wskazuje i omawia wątek główny oraz wątki poboczne;

14) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst;

15) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach;

16) określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi;

17) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia;

18) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze;

19) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach;

20) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

1) identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, publicystyczny lub reklamowy;

2) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio;

3) określa temat i główną myśl tekstu;

4) dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie);

5) odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych;

6) odróżnia informacje o faktach od opinii;

7) charakteryzuje komiks jako tekst kultury; wskazuje charakterystyczne dla niego cechy;

8) rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do: literatury, teatru, filmu, muzyki, sztuk plastycznych i audiowizualnych;

9) wyodrębnia elementy składające się na spektakl teatralny (gra aktorska, reżyseria, dekoracja, charakteryzacja, kostiumy, rekwizyty, muzyka); wyodrębnia elementy dzieła filmowego i telewizyjnego (scenariusz, reżyseria, ujęcie, gra aktorska,

muzyka); wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego, programu rozrywkowego);

10) rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego (np. filmowa, sceniczna, radiowa) oraz wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją;

11) odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia;

12) dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny (np. rysunek, drama, spektakl teatralny);

13) świadomie i z uwagą odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

1) rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówki, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik, partykuła, wykrzyknik) i określa ich funkcje w tekście;

2) odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;

3) dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na -no, -to, konstrukcje z się; rozumie ich znaczenie w wypowiedzeniu oraz funkcje w tekście;

4) rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika i zaimka oraz określa ich funkcje w wypowiedzi; oddziela temat fleksyjny od końcówki;

5) rozumie konstrukcję strony biernej i czynnej czasownika, przekształca konstrukcję strony biernej i czynnej i odwrotnie, odpowiednio do celu i intencji wypowiedzi;

6) stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;

7) poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki, rozumie ich rolę w opisie świata

oraz używa we właściwych kontekstach;

8) nazywa części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik);

9) określa funkcję wyrazów poza zdaniem, rozumie ich znaczenie i poprawnie stosuje w swoich wypowiedziach;

10) rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu, wyróżnia człon nadrzędny i podrzędny oraz typy związków;

11) rozpoznaje typy wypowiedzeń, uwzględniając cel wypowiedzi: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące – rozumie ich funkcje i je stosuje;

12) rozpoznaje w tekście typy wypowiedzeń: zdanie pojedyncze, zdania złożone (podrzędnie i współrzędnie), równoważniki zdań, rozumie ich funkcje i stosuje w praktyce językowej;

13) przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, zdania w równoważniki zdań i odwrotnie.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

1) wskazuje główne cechy języka mówionego i języka pisanego;

2) posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny;

3) używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej;

4) rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi; rozpoznaje wyrazy wieloznaczne, rozumie ich znaczenie w tekście oraz świadomie wykorzystuje do tworzenia własnych wypowiedzi;

5) rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne, dostrzega ich bogactwo, rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach;

6) rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące, rozumie ich funkcje w tekście;

7) dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi;

8) rozróżnia synonimy, antonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach;

9) zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- 1) identyfikuje tekst jako komunikat; rozróżnia typy komunikatu: informacyjny, literacki, reklamowy, ikoniczny;
- 2) identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;
- 3) określa sytuację komunikacyjną i rozumie jej wpływ na kształt wypowiedzi;
- 4) rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała);
- 5) rozumie pojęcie głoska, litera, sylaba, akcent; zna i stosuje reguły akcentowania wyrazów;
- 6) stosuje intonację poprawną ze względu na cel wypowiedzi;
- 7) rozumie, na czym polega etykieta językowa i stosuje jej zasady.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- 1) pisze poprawnie pod względem ortograficznym oraz stosuje reguły pisowni;
- 2) poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, znaku wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, średnika, nawiasu.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- 1) uczestniczy w rozmowie na zadany temat, wydziela jej części, sygnały konstrukcyjne wzmacniające więź między uczestnikami dialogu, tłumaczące sens;
- 2) rozróżnia argumenty odnoszące się do faktów i logiki oraz odwołujące się do emocji;
- 3) tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi;
- 4) dokonuje selekcji informacji;
- 5) zna zasady budowania akapitów;
- 6) rozróżnia i wskazuje środki perswazji, rozumie ich funkcję.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, opis przeżyć wewnętrznych, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym;
- 2) wygłasza z pamięci tekst, ze zrozumieniem oraz odpowiednią intonacją, dykcją, właściwym akcentowaniem, z odpowiednim napięciem emocjonalnym i z następstwem pauz;
- 3) tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu;
- 4) redaguje notatki;
- 5) opowiada o przeczytanym tekście;
- 6) rozróżnia współczesne formy komunikatów (np. e-mail, SMS) i odpowiednio się nimi posługuje, zachowując zasady etykiety językowej;
- 7) tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponowanie początku i zakończenia na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji;
- 8) redaguje scenariusz filmowy na podstawie fragmentów książki oraz własnych pomysłów;
- 9) wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach.

IV. Samokształcenie. Uczeń:

- 1) doskonali ciche i głośne czytanie;
- 2) doskonali różne formy zapisywania pozyskanych informacji;
- 3) korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach, gromadzi wiadomości, selekcjonuje informacje;
- 4) zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (np. w bibliotekach szkolnych oraz on-line);
- 5) korzysta ze słowników ogólnych języka polskiego, także specjalnych, oraz

słownika terminów literackich;

- 6) zwraca uwagę na typy definicji słownikowych, określa ich swoistość;
- 7) rozwija umiejętność krytycznej oceny pozyskanych informacji;
- 8) poznaje życie kulturalne swojego regionu;
- 9) rozwija umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi i wykorzystuje te umiejętności do prezentowania własnych zainteresowań.

Ocena celująca

Uczeń w stopniu zadowalających opanował cały materiał na ocenę bardzo dobrą, dodatkowo jego wiedza i umiejętności polonistyczne wykraczają poza podstawę programową. Bierze udział w przedstawieniach i konkursach z zakresu języka polskiego.

Klasy VII-VIII

Ocena niedostateczna

Uczeń nie opanował materiału wymaganego na danym poziomie nauczania. Nie angażuje się w działania edukacyjne. Nie wykazuje elementarnej wiedzy polonistycznej.

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- 1) czyta i analizuje tekst literacki;
- 2) potrafi wskazać głównego bohatera tekstu;
- 3) potrafi określić problematykę czytanego tekstu;
- 4) tworzy notatkę;
- 5) potrafi przedstawić swoje stanowisko w dyskusji;
- 6) poprawnie przytacza cudze wypowiedzi, stosując odpowiednie znaki interpunkcyjne;
- 7) dokonuje interpretacji głosowej czytanych i wygłaszanych tekstów;

Ocena dostateczna

- 1) rozpoznaje rodzaje literackie: epika, liryka i dramat; określa cechy charakterystyczne dla poszczególnych rodzajów i przypisuje czytany utwór

do odpowiedniego rodzaju;

2) rozróżnia gatunki epiki, liryki, dramatu, w tym: pamiętnik, komedia, fraszka, sonet, pieśń, tren, ballada, epopeja, tragedia – i wymienia ich podstawowe cechy oraz wskazuje cechy gatunkowe czytanych utworów literackich;

3) wskazuje elementy dramatu (rodzaj): akt, scena, tekst główny, didaskalia, monolog, dialog;

4) rozpoznaje w tekście literackim: neologizm, eufemizm, porównanie homeryckie, inwokację, symbol, alegorię i określa ich funkcje;

5) zna pojęcie komizmu, rozpoznaje jego rodzaje w tekstach oraz określa ich funkcje;

6) zna pojęcie ironii, rozpoznaje ją w tekstach oraz określa jej funkcje; wyszukuje w tekście potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego;

7) porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie;

8) interpretuje dzieła sztuki (obraz, grafika, rzeźba, fotografia); rozumie mechanizm upodobnień fonetycznych, uproszczeń grup spółgłoskowych i utraty dźwięczności w wygłosie; rozumie rozbieżności między mową a pismem;

9) rozpoznaje wyraz podstawowy i wyraz pochodny; rozumie pojęcie podstawy słowotwórczej; w wyrazie pochodnym wskazuje temat słowotwórczy i formant; określa rodzaj formantu, wskazuje funkcje formantów w nadawaniu znaczenia wyrazom pochodnym, rozumie realne i słowotwórcze znaczenie wyrazu, rozpoznaje rodzinę wyrazów, łączy wyrazy pokrewne, wskazuje rdzeń; wykorzystuje wiedzę o wymianie głosek w wyrazach pokrewnych oraz w tematach fleksyjnych wyrazów odmiennych;

10) poprawnie przytacza cudze wypowiedzi, stosując odpowiednie znaki interpunkcyjne;

11) wykorzystuje wiedzę o różnicach w pisowni samogłosek ustnych i nosowych,

spółgłosek twardych i miękkich, dźwięcznych i bezdźwięcznych;

12) zna zasady pisowni wyrazów nieodmiennych i pisowni partykuły „nie” z różnymi częściami mowy;

rzetelnie, z poszanowaniem praw autorskich, korzysta z informacji;

13) rozwija swoje uzdolnienia i zainteresowania;

14) uczestniczy w życiu kulturalnym w swoim regionie;

Ocena dobra

1) zna pojęcie ironii, rozpoznaje ją w tekstach oraz określa jej funkcje;

2) określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji;

3) określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich;

4) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związane z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi i dokonuje ich hierarchizacji;

5) wykorzystuje w interpretacji tekstów literackich elementy wiedzy o historii i kulturze;

6) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny, historycznoliteracki, kulturowy, filozoficzny, społeczny;

określa wartości estetyczne poznawanych tekstów kultury;

7) znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej (np. w filmach, komiksach, piosenkach) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych;

zna zasady tworzenia wyrazów złożonych, odróżnia ich typy;

8) rozpoznaje imiesłowowy, rozumie zasady ich tworzenia i odmiany, poprawnie stosuje imiesłowowy równoważnik zdania i rozumie jego funkcje; przekształca go na zdanie złożone i odwrotnie;

- 9) rozróżnia wypowiedzenia wielokrotnie złożone;
- 10) odróżnia mowę zależną i niezależną, przekształca mowę zależną na niezależną i odwrotnie;
- 11) rozumie i stosuje zasady dotyczące wyjątków od reguły polskiego akcentu; zna sposoby wzbogacania słownictwa;
- 12) rozumie znaczenie homonimów;
- 13) wyróżnia środowiskowe i regionalne odmiany języka;
- 14) rozróżnia treść i zakres znaczeniowy wyrazu;
- 15) rozumie pojęcie stylu, rozpoznaje styl potoczny, urzędowy, artystyczny, naukowy, publicystyczny; wykorzystuje wiedzę o różnicach w pisowni samogłosek ustnych i nosowych, spółgłosek twardych i miękkich, dźwięcznych i bezdźwięcznych;
- 16) zna zasady pisowni wyrazów nieodmiennych i pisowni partykuły „nie” z różnymi częściami mowy.
- 17) funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne oraz rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę;
- 18) gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi; redaguje plan kompozycyjny własnej wypowiedzi.

Ocena bardzo dobra

- 1) rozpoznaje rodzaje literackie: epika, liryka i dramat; określa cechy charakterystyczne dla poszczególnych rodzajów i przypisuje czytany utwór do odpowiedniego rodzaju;
- 2) rozróżnia gatunki epiki, liryki, dramatu, w tym: pamiętnik, komedia, fraszka, sonet, pieśń, tren, ballada, epepeja, tragedia – i wymienia ich podstawowe cechy oraz wskazuje cechy gatunkowe czytanych utworów literackich;
- 3) wskazuje elementy dramatu (rodzaj): akt, scena, tekst główny, didaskalia, monolog, dialog;

- 4) rozpoznaje w tekście literackim: neologizm, eufemizm, porównanie homeryckie, inwokację, symbol, alegorię i określa ich funkcje;
- 5) zna pojęcie komizmu, rozpoznaje jego rodzaje w tekstach oraz określa ich funkcje;
- 6) zna pojęcie ironii, rozpoznaje ją w tekstach oraz określa jej funkcje;
- 7) określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji;
- 8) określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich;
- 9) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związane z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi i dokonuje ich hierarchizacji;
- 10) wykorzystuje w interpretacji tekstów literackich elementy wiedzy o historii i kulturze;
- 11) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny, historycznoliteracki, kulturowy, filozoficzny, społeczny;
- 12) recytuje utwór literacki w interpretacji zgodnej z jego tematem i stylem.
- 13) wyszukuje w tekście potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego;
- 14) porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie;
- 15) interpretuje dzieła sztuki (obraz, grafika, rzeźba, fotografia);
- 16) dostrzega różnice między literaturą piękną a literaturą naukową, popularnonaukową, publicystyką i określa funkcje tych rodzajów piśmiennictwa;
- 17) rozpoznaje gatunki dziennikarskie: reportaż, wywiad, artykuł, felieton i określa ich podstawowe cechy;
- 18) określa wartości estetyczne poznawanych tekstów kultury;
- 19) znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej (np. w filmach, komiksach,

piosenkach) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych.

20) rozumie mechanizm upodobnień fonetycznych, uproszczeń grup spółgłoskowych i utraty dźwięczności w wygłosie; rozumie rozbieżności między mową a pismem;

21) rozpoznaje wyraz podstawowy i wyraz pochodny; rozumie pojęcie podstawy słowotwórczej; w wyrazie pochodnym wskazuje temat słowotwórczy i formant; określa rodzaj formantu, wskazuje funkcje formantów w nadawaniu znaczenia wyrazom pochodnym, rozumie realne i słowotwórcze znaczenie wyrazu,

rozpoznaje rodzinę wyrazów, łączy wyrazy pokrewne, wskazuje rdzeń;

22) zna zasady tworzenia wyrazów złożonych, odróżnia ich typy;

23) rozpoznaje imiesłowy, rozumie zasady ich tworzenia i odmiany, poprawnie stosuje imiesłowy równoważnik zdania i rozumie jego funkcje; przekształca go na zdanie złożone i odwrotnie;

24) rozróżnia wypowiedzenia wielokrotnie złożone;

25) odróżnia mowę zależną i niezależną, przekształca mowę zależną na niezależną i odwrotnie;

26) rozumie i stosuje zasady dotyczące wyjątków od reguły polskiego akcentu.

27) dostrzega zróżnicowanie słownictwa, w tym rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (np. terminy naukowe, archaizmy, kolokwializmy); rozpoznaje wyrazy rodzime i zapożyczone, zna typy skrótów i skrótowców – określa ich funkcje w tekście;

28) rozpoznaje nazwy osobowe i miejscowe, rodzaje nazw miejscowych, używa poprawnych form gramatycznych imion, nazwisk, nazw miejscowych i nazw mieszkańców;

29) zna sposoby wzbogacania słownictwa;

30) rozumie znaczenie homonimów;

31) wyróżnia środowiskowe i regionalne odmiany języka;

32) wykorzystuje wiedzę o wymianie głosek w wyrazach pokrewnych oraz

w tematach fleksyjnych wyrazów odmiennych;

33) poprawnie przytacza cudze wypowiedzi, stosując odpowiednie znaki interpunkcyjne;

34) wykorzystuje wiedzę o różnicach w pisowni samogłosek ustnych i nosowych, spółgłosek twardych i miękkich, dźwięcznych i bezdźwięcznych;

35) funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne oraz rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę;

36) gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi; redaguje plan kompozycyjny własnej wypowiedzi;

37) tworzy wypowiedź, stosując odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję oraz zasady spójności językowej między akapitami; rozumie rolę akapitów jako spójnych całości myślowych w tworzeniu wypowiedzi pisemnych oraz stosuje rytm akapitowy (przeplatanie akapitów dłuższych i krótszych);

38) wykorzystuje znajomość zasad tworzenia tezy i hipotezy oraz argumentów przy tworzeniu rozprawki oraz innych tekstów argumentacyjnych;

39) odróżnia przykład od argumentu;

40) przeprowadza wnioskowanie jako element wywołu argumentacyjnego;

41) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;

42) rozpoznaje i rozróżnia środki perswazji i manipulacji w tekstach reklamowych, określa ich funkcję;

43) rozpoznaje manipulację językową i przeciwstawia jej zasady etyki wypowiedzi.

44) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: recenzja, rozprawka, podanie, życiorys, CV, list motywacyjny, przemówienie, wywiad;

45) wykonuje przekształcenia na tekście cudzym, w tym skraca, streszcza, rozbudowuje i parafrazuje;

46) formułuje pytania do tekstu;

- 47) dokonuje interpretacji głosowej czytanych i wygłaszanych tekstów.
- 48) rzetelnie, z poszanowaniem praw autorskich, korzysta z informacji;
- 49) rozwija swoje uzdolnienia i zainteresowania;
- 50) uczestniczy w życiu kulturalnym w swoim regionie;
- 51) uczestniczy w projektach edukacyjnych (np. tworzy różnorodne prezentacje, projekty wystaw, realizuje krótkie filmy z wykorzystaniem technologii multimedialnych);
- 52) pogłębia swoją wiedzę przedmiotową i uczestniczy w wykładach publicznych, konkursach itp.;
- 53) rozwija umiejętności samodzielnej prezentacji wyników swojej pracy;
- 54) rozwija nawyki systematycznego uczenia się;
- 55) rozwija umiejętność krytycznego myślenia i formułowania opinii.

Ocena celująca

Uczeń w stopniu zadowalających opanował cały materiał na ocenę bardzo dobrą, dodatkowo jego wiedza i umiejętności polonistyczne wykraczają poza podstawę programową. Bierze udział w przedstawieniach i konkursach z zakresu języka polskiego.

Wykaz lektur w klasach IV-VI

- 1) Jan Brzechwa, Akademia Pana Kleksa;
- 2) Janusz Christa, Kajko i Kokosz. Szkoła latania (komiks);
- 3) René Goscinny, Jean-Jacques Sempé, Mikołajek (wybór opowiadań);
- 4) Rafał Kosik, Felix, Net i Nika oraz Gang Niewidzialnych Ludzi;
- 5) Ignacy Krasicki, wybrane bajki;
- 6) Clive Staples Lewis, Opowieści z Narnii. Lew, czarownica i stara szafa;
- 7) Adam Mickiewicz, Powrót taty, Pani Twardowska, Pan Tadeusz (fragmenty, w tym: opisy, zwyczaje i obyczaje, polowanie i koncert Wojskiego);
- 8) Ferenc Molnár, Chłopcy z Placu Broni;
- 9) Bolesław Prus, Katarynka;
- 10) Juliusz Słowacki, W pamiętniku Zofii Bobrówny;

- 11) John Ronald Reuel Tolkien, *Hobbit, czyli tam i z powrotem*;
- 12) Henryk Sienkiewicz, *W pustyni i w puszczy*;
- 13) Józef Wybicki, *Mazurek Dąbrowskiego*;
- 14) Wybrane mity greckie, w tym mit o powstaniu świata oraz mity o Prometeuszu, o Syzyfie, o Demeter i Korze, o Dedalu i Ikarze, o Heraklesie, o Tezeuszu i Ariadnie, o Orfeuszu i Eurydyce;
- 15) Biblia: stworzenie świata i człowieka oraz wybrane przypowieści ewangeliczne, w tym o siewcy, o talentach, o pannach roztropnych, o miłosiernym Samarytaninie;
- 16) Wybrane podania i legendy polskie, w tym o Lechu, o Piaście, o Kraku i Wandzie;
- 17) Wybrane baśnie polskie i europejskie, w tym: Charles Perrault, *Kopciuszek*, Aleksander Puszkina, *Bajka o rybaku i rybce*;
- 18) Wybrane wiersze Władysława Bełzy, Jana Brzechwy, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, Zbigniewa Herberta, Anny Kamieńskiej, Joanny Kulmowej, Adama Mickiewicza, Czesława Miłosza, Tadeusza Różewicza, Juliusza Słowackiego, Leopolda Staffa, Juliana Tuwima, Jana Twardowskiego oraz pieśni i piosenki patriotyczne.

Wykaz lektur w klasach VII-VIII

- 1) Charles Dickens, *Opowieść wigilijna*;
- 2) Aleksander Fredro, *Zemsta*;
- 3) Jan Kochanowski, wybór fraszek, pieśni i trenów, w tym tren I, V, VII i VIII;
- 4) Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec*;
- 5) Ignacy Krasicki, *Żona modna*;
- 6) Adam Mickiewicz, *Reduta Orzona*, *Śmierć Pułkownika*, *Świtezianka*, *Dziady część II*, wybrany utwór z cyklu *Sonety krymskie*, *Pan Tadeusz (całość)*;
- 7) Antoine de Saint-Exupéry, *Mały Książę*;
- 8) Henryk Sienkiewicz, *Quo vadis*, *Latarnik*;
- 9) Juliusz Słowacki, *Balladyna*;

10) Stefan Żeromski, Syzyfowe prace;

11) Sławomir Mrożek, Artysta;

12) Melchior Wańkowicz, Ziele na kraterze (fragmenty), Tędy i owędy (wybrany reportaż).

Wybrane wiersze poetów wskazanych w klasach IV–VI, a ponadto Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, Stanisława Barańczaka, Cypriana Norwida, Bolesława Leśmiana, Mariana Hemara, Jarosława Marka Rymkiewicza, Wisławy Szymborskiej, Kazimierza Wierzyńskiego, Jana Lechonia, Jerzego Lieberta oraz fraszki Jana Sztaudyngera i aforyzmy Stanisława Jerzego Leca.